

แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน
Guidance Method for use Social Media for Monks Propagation
in the Present Society

พระอนันต์ อภินนุโท (ผากา)

พระมหาสุพร รกขิตธมโม, เบญจมาศ สุวรรณวงศ์

Phra Anan Adnandho (Phaka)

Phamaha Suporn Rakkhitadhammo, Benjamas Suwannawong

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus

Corresponding Author, E-mail: anan.pha@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน 2) ศึกษาสภาพปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน 3) แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มย่อย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน การเผยแผ่เนื้อหาธรรมะไม่ถูกต้อง ไม่ทันสมัย ไม่มีความชำนาญในการเผยแผ่เจตนาของการสื่อสารไม่เด่นชัด และรูปแบบไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมกับสมณสาธิต และไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ซึ่งองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารนั้นสำคัญอย่างยิ่ง เพราะรูปแบบจะสมบูรณ์หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และ ผู้รับสาร ซึ่งบางครั้งไม่ได้ใช้สื่อให้เป็นประโยชน์

2) สภาพปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน เช่น ละเลยการทำกิจวัตร ซึ่งมีผลต่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนควรมีการปรับปรุง ได้แก่ 1.ขาดความรู้ในหลักธรรม 2.ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม 3.ปัญหาด้านพระสงฆ์ไม่เข้าใจการใช้เทคโนโลยี 4. ไม่มีความทันสมัยยังยึดแบบเดิม 5. ความเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม 6. ปัญหาการด้านความไม่

สะดวกของการเผยแผ่ในสถานการณ์ปัจจุบัน

3) แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน 1. การนำเสนอเนื้อหาของสื่อคือ เจตนาต้องเด่นชัด รูปแบบโดนใจ และ เนื้อหาโดดเด่น 2. ตระหนักรู้ถึงผลที่จะตามมา 3. คณะสงฆ์และหน่วยงานที่มีส่วนร่วม 4. การประชาสัมพันธ์ และ 5. การประเมินและวัดผล ดังนั้นเพื่อให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกเพื่อเกิดประโยชน์ในสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ : แนวทาง, สื่อออนไลน์, พระสงฆ์, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

This objectives of this research are 1) study of the state of Guidance method for use social media for monks propagation in the present society, 2) study about the problems of Guidance method for use social media for monks propagation in the present society, 3) the methods of Guidance method for use social media for monks propagation in the present society. The study applied a qualitative research by in-depth interview and group discussion.

the results was found that: 1) The state of Guidance method for use social media for monks propagation in the present society; the dissemination of the Dharma content is inaccurate, outdated, incompetent in propagation, the intent of the communication is unclear and malformed, unsuitable for the clergy and its use is inconsistent. The elements of the communication process are extremely important because the communication style is perfect or not depends on the messenger, the message, the channel and the receiver which sometimes do not use the media to be useful

2) The problems of Guidance method for use social media for monks propagation in the present society; Inappropriate use may lead to penalties. The monks who use these social media unconsciously or perhaps knowingly but also acts in violation of the Dharma and Discipline of Sakhiyawat that is neglect of routine, this act is also regarded as a worldly offense affecting

the faith of the Buddhists. There should be improvement and planning in every aspect such as 1. Problems caused by lack of knowledge in Dharma principles, 2. Problems caused by changing social conditions and the use of social media, 3. Problem caused by the monks who do not understand the use of technology in propagation, 4. No modernity and still attached to the original, 5. Culture changing which is part of the propagation in each area is not the same, making propagation extremely difficult, 6. Problems caused by the inconvenience of propagating in the current situation

3) Guidance method for use social media for monks propagation in the present society, there must be must be related to each other; 1. Presentation of media content that is shall be consider the principles of media production in order to be effective as Intent must be obvious, attractive style and outstanding content, 2. There should be an awareness of the consequences, 3. The clergy and participating agencies must contribute to increasing knowledge and understanding of Buddhism and modern science to monks, 4. Publicity should be facilitate the propagation of Buddhism and 5. Assessment and Measurement; anticipated obstacles were dealt with and the other physical factors. Therefore, the monks should use information and communication technology as a tool to develop the country into the center of world Buddhism for the benefit of the present society.

Keywords : Guidance, Social Media, Monks, Propagation of the Buddhism

บทนำ

ในปัจจุบันการใช้สื่อสังคมออนไลน์กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในฐานะสื่อในการติดต่อสื่อสารของโลกในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามนโยบายประเทศไทย 4.0 และเพื่อความเหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) (พระพรหมบัณฑิต(ประยูร ธมฺมจิตฺ), 2564: 33) ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าวสารสถานการณ์ประจำวัน

ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์รวดเร็ว คำจับ, (2562: 144) แต่ด้วยความน่าสนใจของสื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ที่ผู้ใช้สื่อทุกคนจึงสามารถเข้าถึงได้ถึงรวดเร็ว ไม่ว่าจะอยู่ทั่วทุกมุมโลกสามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การส่งต่อข้อมูลและการเปิดรับข้อมูลต่างๆ เป็นไปอย่างอิสระ จึงอาจเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายสิทธิความเป็นส่วนตัว อีกทั้ง ความรวดเร็วและความหลากหลายของสื่ออาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการเปิดรับและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น การขาดพิจารณาญาณในการวิเคราะห์ หรือขาดการทำ ความเข้าใจต่อสื่อและสาร อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ความคิดและการกระทำ ทั้งต่อตัวผู้ใช้เอง และต่อสังคม เกิดเป็นองค์ความรู้และสารสนเทศที่มีความหลากหลายท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ แม้แต่การเดินทางไปสู่สถานท่องเที่ยวต่างๆ สถานที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา การประกอบพิธีงานบุญกุศลต่าง ๆ มีแชร์ทั้งภาพ และวิดีโอ ในโซเชียลเน็ตเวิร์คอย่างรวดเร็วเพียงไม่กี่นาทีมีผู้คนเข้าไปชมกิจกรรมและแชร์วิดีโอมากมายหลายหมื่นหลายแสนครั้งก็มี หากมองไปในอนาคตในปี 2020 ในทางตรงกันข้ามเราอาจได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยี และสิ่งประดิษฐ์ต่างๆซึ่งนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของสังคมและวัฒนธรรม แอนโทนี จี.วิลเฮม (เอกพงษ์ ตั้งศรีสงวน แปล, 2549: 16) เป็นต้น

พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งเพื่อให้พระศาสดาดำรงอยู่ยั่งยืนเพื่อประโยชน์สุขเพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูล (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 25 ข้อที่ 84: 450) โดยเฉพาะการให้ความรู้และสงเคราะห์ชาวบ้านและชุมชน (อุทัย ดุลเกษม และคณะ, 2550: 554) ทำให้เกิดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานของพระสงฆ์ไว้ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณะสงเคราะห์ ซึ่งถือว่าเป็นฐานะ เป็นบทบาทที่คณะสงฆ์ต้องดำเนินการมีคำกล่าวว่า ทำเกษตรต้องเตรียมดิน จะกินต้องเตรียมอาหาร จะพัฒนาประเทศชาติต้องพัฒนาคน การพัฒนาอยู่ที่การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม และจริยธรรม ควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย จนมีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง แม้สถานการณ์ทางสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร งานของพระสงฆ์ยังคงแผ่ความเกื้อกูล และความเอื้ออาทรที่บริสุทธิ์แก่ชุมชนท้องถิ่นให้ได้คลายความทุกข์ยากทั้งกายใจ

พระพุทธศาสนามุ่งประกอบในการจัดการศึกษาที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่

ปรียัติ คือ การเล่าเรียน ปฏิบัติ คือ ลงมือกระทำ และ ปฏิเวธ คือ ประจักษ์แจ้งผลการศึกษา
ปรียัติ (สมศักดิ์ บุญป., 2545: 1) เป็นองค์ประกอบสำคัญ อันเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ
เป็นปัจจัยสำคัญ เกี่ยวกับความเจริญของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นไปเพื่อ
ความเจริญแห่งปัญญาพระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการเฝ้าระวังทางจิตใจคือ เป็นที่พึ่ง
บรรสอนธรรม นำปฏิบัติ พัฒนาปรีชากิจ คือแต่ปัญหาติดอยู่ที่ว่าพระสงฆ์ขาดความเข้าใจ
ในวิธีการสอน (วศิน อินทสระ, 2506: 71) ไม่ว่าจะด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการค้นคว้า
หาข้อมูล หรือ ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันว่า (แสง จันทรงาม, 2535:
12-21) สถาบันศาสนาเข้าไปมีบทบาทในการสนองความต้องการของผู้คนทั้งทางด้านวัตถุ
สังคม และจิตใจอย่างได้ผล และที่ทำเช่นนั้นได้ก็เพราะการรู้จักปรับตัวของศาสนาเหล่านั้น
อย่างเท่าทันกับสภาพการณ์ของสังคมร่วมสมัย (ธนักร กิริติเสถียร, 2550: 49) การใช้สื่อ
สังคมออนไลน์ ไม่เพียงแต่จะใช้ในการนำเสนอข่าวสารและข้อมูลเพื่อเผยแพร่ให้บุคคลอื่น
ๆ ได้รับรู้เท่านั้น ปัจจุบันยังมีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งเป็นการปรับตัวทั้งในด้านสถาบัน
และหลักธรรมคำสอน เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทันและ
นำไปอธิบายหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้กับคนร่วมสมัยเข้าใจได้ (นางสาวพัชรินทร์
อินมาส, 2559: 3)

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยวิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการใช้สื่อสังคม
ออนไลน์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน เพื่อการปรับตัวทั้ง
ในด้านการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนเพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี
สารสนเทศอย่างรู้เท่าทันและนำไปอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับคนร่วม
สมัยเข้าใจได้ง่ายและขยายขีดความสามารถบูรณาการสมรรถนะใหม่ในศตวรรษที่ 21 และ
ควรรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ยุคดิจิทัลเทคโนโลยี ส่งเสริมให้พระสงฆ์ ที่มีความรู้ความ
สามารถเฉพาะด้าน ได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางนวัตกรรมเทคโนโลยีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาสภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน
- 2) ศึกษาสภาพปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
พระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน
- 3) ศึกษาแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระ
สงฆ์ในสังคมปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยคุณภาพ(Qualitative Research) และงานวิจัยภาคสนาม (Field Research) และ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) วิธีการเก็บข้อมูล 2 แบบ คือ การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แล้วนำข้อมูลการสัมภาษณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกออนไลน์ โดยศึกษาจากคัมภีร์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้งงานวิจัยที่มีผู้รู้ได้ศึกษาไว้รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยได้โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พระสงฆ์ และนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ 2539

ขั้นตอนที่ 2 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย ตำราวิชาการ และเอกสารและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำเครื่องมือแบบสอบถาม แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ผู้ศึกษาวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 20 ท่าน เพื่อศึกษา สภาพปัญหาและอุปสรรค กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระสงฆ์ที่ใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และนักวิชาการที่เชี่ยวชาญทางด้านสื่อออนไลน์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน โดยวิธีการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกพระสงฆ์ ได้แก่ ผู้ที่บทบาทการเผยแผ่

พระพุทธศาสนา จำนวน 20 รูป

2) นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาและการใช้สื่อออนไลน์ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ สรุปลักษณะข้อมูล และอภิปรายผลการวิจัย พร้อมเสนอแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 5 การจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน เช่น พระที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา 6 รูป, นักวิชาการด้านสื่อ 5 คน, มาร่วมอภิปราย แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงพัฒนาและนำเสนอผลการวิจัย หลังจากได้สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม จากข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงและนำเสนอเป็นผลการวิจัย แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบันและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน

สภาพปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาหลัก คือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในการสื่อสารต่าง ๆ เช่น การเผยแผ่เนื้อหาธรรมะไม่ถูกต้อง ไม่ทันสมัย ไม่มีความชำนาญในการเผยแผ่ และรูปแบบไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมกับสมณสาธูป พระราชาธรรมนิเทศ (หลวงพ่อยอม กลยาโณ , 2565: สัมภาษณ์) ซึ่งบางครั้งไม่ได้ใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ ละเลยการทักจิตวัตร สวดมนต์ บิณฑบาต การกระทำความดีเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นความผิดทางโลกวัชชะด้วย คือ เป็นเหตุให้ชาวโลกติเตียนได้ เมื่อโลกได้มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อความสบายและรวดเร็ว นั่นคือ สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตอย่างยิ่งของคนในสังคมปัจจุบัน (อุบล วุฒิพรโสภณ, 2561: 131) ทั้งด้านการเรียน การศึกษา การทำงาน หรือแม้กระทั่งความบันเทิง เป็นต้น ซึ่งพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้บางส่วน จึงได้เข้าไปใช้ประโยชน์กับสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น เช่น เพื่องานเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาบ้าง เพื่อค้นคว้า

ข้อมูลทางการศึกษาบ้าง (พระเมธีวชิโรดม (ว. วชิรเมธี), 2564: สัมภาษณ์)

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์นั้น เป็นการใช้อย่างไม่มีรูปแบบ เจตนาของการสื่อสารไม่เด่นชัด ไม่โดนใจ การจะสื่อสารนั้นเนื้อหาการสื่อสารต้องโดดเด่นและรูปแบบการสื่อสารต้องมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร ซึ่งองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารนั้นสำคัญอย่างยิ่ง เพราะรูปแบบจะสมบูรณ์หรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และ ผู้รับสาร และท้ายที่สุดต้องมีการประเมินตรวจสอบรูปแบบการสื่อสาร

2) สภาพปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน

ในสังคมยุคปัจจุบันนี้ สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของทุกเพศ ทุกวัยทุกสาขาอาชีพ รวมไปถึงพระสงฆ์ จนกลายเป็นการสื่อสารสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน โดยมีส่วนช่วยทั้งในเรื่องการเผยแผ่ธรรมะ การศึกษา การติดต่อสื่อสาร เป็นผลทำให้สื่อสังคมออนไลน์มีความเติบโตและมีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นทุกวัน แต่สื่อสังคมออนไลน์นั้น ใช่ว่าจะมีเว็บไซต์ด้านพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว ยังมีเว็บไซต์อื่น ๆ เป็นจำนวนมากให้เข้าไปค้นหาและศึกษา หากหลงเพลินไปกับการท่องโลกอินเทอร์เน็ต แทนที่จะเอื้อประโยชน์ กลับเป็นภัยบั่นทอนต่อชีวิตพรหมจรรย์ของพระสงฆ์ได้ง่าย ๆ ซึ่งที่ผ่านมามีตัวอย่างเกิดขึ้นมากมายทางสื่อออนไลน์ แต่ในขณะเดียวกันหากไม่รอบคอบรัดกุมในการใช้งาน จะมีผลทำให้เกิดโทษได้อีกด้วย เช่น ในกรณีการเผยแพร่ข้อมูลหรือความรู้ด้านธรรมวินัยที่ผิดพระสงฆ์บางกลุ่ม หากไม่มีกฎระเบียบในการใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ง่าย เพราะการใช้สื่อของพระสงฆ์นั้น ยังขาดการระมัดระวังในการใช้ และไม่พิจารณาถึงสมณสาธิตซึ่งมีผลต่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน พระครูปลัดสุวัฒนวิจิรคุณ (วีรพล วีรญาโณ), (สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2564.) ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ การที่จะหาทางให้คนเรานับถือศาสนาหนึ่งศาสนาใดเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร ต้องใช้วิธีการเผยแพร่ในการชักจูงหรือมีผลประโยชน์เข้าล่อ จึงจะมีคนนิยมหันมานับถือกันมากขึ้น แต่ในพระพุทธศาสนาก็ยังคงใช้วิธีการเผยแผ่เดิม ๆ คือ การประกาศแต่สิ่งที่ดี ที่ชอบด้วยธรรมให้ทราบ โดยไม่คำนึงว่าจะมีใครหันมานับถือหรือไม่ ให้เป็นเรื่องของเสรีภาพส่วนบุคคล จึงมีพุทธศาสนิกชนบางท่านเป็นห่วงในเรื่องนี้

สำหรับการเผยแผ่หลักธรรมของสถาบันสงฆ์ไทย พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคมนั้น ส่วนใหญ่พระสงฆ์มีการศึกษาน้อย ไม่เข้าใจในหลักพุทธธรรมอย่างลึกซึ้งและไม่

เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน จึงสื่อกับประชาชนไม่ได้ดีเท่าที่ควร ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนเป็นเพียงเรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสามารถสรุปสภาพปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ได้ ดังนี้

1.	ปัญหาจากพระสงฆ์ที่ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม
2.	ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ
3.	ปัญหาด้านตัวพระสงฆ์ไม่เข้าใจการใช้เทคโนโลยี
4.	ไม่มีความทันสมัยยังยึดแบบเดิม ทำให้ไม่มีเนื้อหาที่ทันสมัยเหมาะกับยุคในสมัยปัจจุบัน
5.	ความเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ แต่ละพื้นที่ บริบทไม่เหมือนกัน ทำให้การเผยแพร่เป็นได้ยากอย่างยิ่ง
6.	ขาดการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมของคณะสงฆ์ที่สนับสนุนอย่างจริงจัง
7.	ขาดการวางแผนและนโยบาย ทั้งองค์กรสงฆ์และหน่วยงานที่เป็นแรงผลักดัน ให้ความรู้ด้านการเผยแพร่และการใช้สื่ออย่างจริงจัง ที่รองรับอย่างเป็นรูปธรรม
8.	ขาดการมีองค์กรที่สามารถควบคุมการใช้สื่อของพระสงฆ์ ที่สามารถผลักดันให้พระสงฆ์ได้มบทบาทในสังคม โดยไม่ใช่ที่ตัวบุคคลเป็นหลักอย่างเดียว แต่องค์กรเป็นตัวกลางที่มีบทบาท
9.	ปัญหาขาดงบประมาณในการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
10.	ปัญหาการด้านการเผยแพร่ในสถานการณ์โรคโควิด 19 ระบาดในครั้งนี้

(1) ปัญหาจากพระสงฆ์ที่ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ที่อธิบายธรรมะได้เข้าใจ เหมาะแก่ กลุ่มบุคคลต่าง ๆ การที่มีพระสงฆ์เข้าใจพุทธธรรมได้ลึกซึ้ง เข้าใจชีวิตและสังคมในปัจจุบันนี้ พร้อมทั้งมีความสามารถในการสื่อสาร มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาและประเทศไทยมาก สมควรที่รัฐบาลและทางคณะสงฆ์จะให้ความสนใจและสนับสนุนต่อเรื่องนี้ให้มากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้ของพระสงฆ์นั้น ควรเรียนรู้ใน 3 เรื่องใหญ่ คือ 1) เรียนรู้พุทธธรรมให้ลึกซึ้งทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ 2) เรียนรู้เข้าใจสังคมปัจจุบันให้รู้เท่าทันสังคมในปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการสอน และ 3) เรียนรู้การติดต่อสื่อสารให้เป็น ที่สนใจของผู้คนให้จับใจคนให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือที่เรียกว่าอนุสาสนี ปาฏิหาริย์นั่นเอง ในข้อนี้รวมทั้งการใช้เครื่องติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ด้วย

(2) ปัญหาด้านตัวพระสงฆ์ไม่เข้าใจการใช้เทคโนโลยีในด้านการเผยแพร่

(3) ไม่มีความทันสมัยยังยึดแบบเดิม ทำให้ไม่มีเนื้อหาที่ทันสมัยเหมาะกับ

ยุคในสมัยปัจจุบัน

(4) ความเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแผ่ แต่ละพื้นที่ บริบทไม่เหมือนกันทำให้การเผยแผ่เป็นได้ยากอย่างยิ่ง

(5) ขาดการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมของคณะสงฆ์ที่สนับสนุนอย่างจริงจัง

(6) ขาดการวางแผนและนโยบาย ทั้งองค์กรสงฆ์และหน่วยงานที่เป็นแรงผลักดัน ให้ความรู้ด้านการเผยแผ่และการใช้สื่ออย่างจริงจัง ที่รองรับอย่างเป็นรูปธรรม

(7) ขาดการมีองค์กรที่สามารถควบคุมการใช้สื่อของพระสงฆ์ ที่สามารถผลักดันให้พระสงฆ์ได้มบทบาทในสังคม โดยไม่ใช่ที่ตัวบุคคลเป็นหลักอย่างเดียว แต่องค์กรเป็นตัวกลางที่มีบทบาท

(8) ปัญหาขาดงบประมาณในการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(9) ปัญหาการด้านการเผยแผ่ในสถานการณ์โรคโควิด 19 ระบาดในครั้งนี้ ทำให้การเดินทางไม่สะดวกติดขัด เพราะระเบียบประกาศทางราชการได้กำหนด ห้ามชุมนุมกัน เพื่อป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 “คณะสงฆ์และพระนักเผยแผ่ที่ได้แต่งตั้งไม่มีบทบาทและไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชน เพราะไม่มีความรู้ เทคนิคในการเผยแผ่ และจัดกิจกรรมไม่ได้ ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นนี้มีสภาพอย่างไร มีปัญหาอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไข” (พนฺโท สุธี สุขสากล, 2565: สัมภาษณ์)

สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ควรมีการปรับปรุงและวางแผนในทุก ๆ ด้าน เนื้อหาต้องทันสมัยและต้องมิงงบประมาณสนับสนุน เป็นต้น เพื่อให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพ เพียงพอและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างการเผยแผ่พระสงฆ์ให้น่าสนใจและทันสมัย ทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งให้กับพระสงฆ์ ซึ่งเป็นศาสนทายาทที่สำคัญของพระพุทธศาสนา ให้เป็นผู้ที่สามารถดำรงสมณเพศได้อย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัย รวมถึงสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างรู้เท่าทัน เพื่อการพัฒนาตนเองให้กลายเป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคตได้ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการแสวงหาองค์ความรู้ ค้นคว้าในสื่อสังคมออนไลน์ได้ เนื่องจากข้อมูลในอินเทอร์เน็ตที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษาและด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาแล้ว ในทางตรงกันข้ามก็มีสื่อประเภทให้ความบันเทิงเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นแบบสร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ ซึ่งปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ที่เกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน “ทางด้านการใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดมีคุณค่าทางพุทธศาสนา” หากนำมาปรับใช้ให้ถูกกับกาลเทศะแล้ว ย่อมบังเกิดผลตามที่ต้องการโดยไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ในสังคม

โลก และควรใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาปรับใช้

3) แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของพระสงฆ์ไม่ว่าจะเป็น การศึกษา และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมไปถึงการดำรงชีวิตประจำวัน จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากด้วยเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ได้ง่าย รวดเร็ว และประหยัดได้เป็นอย่างมาก โดยรูปแบบที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน คือ สังคมออนไลน์ (Social Network) การใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้น ต้องเป็นประโยชน์และไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่วงการคณะสงฆ์และสถาบันศึกษา แต่ถ้าใช้เพื่อเข้าไปในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หรือเหมาะสมกับสมณสาธูปก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรพึงปฏิบัติ พึงละเว้นเสีย การที่จะนำหลักธรรมและหลักการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ให้ผู้อื่นรับทราบถึงจุดมุ่งหมายและรายละเอียดของหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม พระสงฆ์หรือนักเผยแผ่จะต้องเข้าใจทั้งตัวบุคคลหรือผู้ที่จะนำไปถ่ายทอด และหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนานั้นอย่างกว้างขวาง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องอยู่บนพื้นฐานของการเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้าง ปราศจากอคติ และไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิด ความเชื่อหรือความศรัทธาของผู้เผยแผ่เอง กล่าวคือ ให้ผู้ฟังและผู้รับ เกิดความเชื่อ ความศรัทธา ด้วยปัญญา ด้วยเหตุผลหรือพิจารณาญาณของตนเอง มุ่งเน้นให้ผู้ฟังและผู้รับเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วยความเต็มใจ พระครูปลัดปัญญาวรรณ, ศ.ดร., พระมหานันท สุนทิโก, พระมหาอดิศักดิ์ อภิปัญญา, พระครูปลัดบัณฑิต อินทเมธี, ผศ.มานิตย์ อรรถชาติ, ผศ.ดร.อนุจิตร ชินสาร, ดร.กรรณิการ์ ขาวเงิน, ดร.สิขเรศ ศิราภรณ์, พันโท สุธี สุขสากล, (สนทนากลุ่ม 9 กุมภาพันธ์ 2565).

สำหรับแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทางสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ที่มีต่อพระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบัน ที่เป็นกระแสนาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น มีผลกระทบทั้งต่อพระพุทธศาสนาและสังคมโลกโดยรวม อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือสื่อออนไลน์อย่างไม่ระมัดระวัง ขาดทักษะและความรู้ที่เพียงพอจึงทำให้เกิดผลกระทบ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ บุคคลต้องมีความเข้าใจในสื่อสังคมออนไลน์นั้นๆ อย่างเข้าใจ ชัดแจ้ง ต้องมีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุผลอย่างรอบคอบ ถูกต้อง และต้องอยู่ภายใต้หลักของความดีการละเมียดสติ

เสรีภาพส่วนบุคคล เพราะการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลหรือรูปภาพต่อสาธารณะชน อาจเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นจริงหรือยังไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องออกสู่สาธารณะได้ และพระสงฆ์ในปัจจุบันนี้ สามารถใช้อินเตอร์เน็ตในการแสวงหาความรู้ และเพื่อการเผยแพร่ธรรมะ รับส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเป็นสาธารณประโยชน์ได้เป็นอย่างดี การใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็จะเป็นประโยชน์และไม่เกิดความเสียหายแก่วงการคณะสงฆ์และสถาบันการศึกษา แต่ถ้าใช้เพื่อเข้าไปในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หรือเหมาะสมกับสมณะสาธูปก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรพึงปฏิบัติ พึงละเว้นเสีย เพราะอาจจะก่อให้เกิดการพาดพิงไม่เหมาะสม เพราะว่า เมื่อโพสต์อะไรไป ไม่ว่าจะเป็น การแพร่ภาพหรือข้อมูลข่าวสารที่ไม่ดีไป อาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกของบุคคลที่นับถือศาสนาอันแตกต่างกันออกไป

ดังนั้นแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบัน พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ ควรมีความสำรวมระวังในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งสถานะ การแสดงความคิดเห็นและรวมไปถึงการกระทำอื่นใดที่ผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถสรุปตารางแนวทางทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันได้ดังนี้

1.	ประสิทธิภาพ
1.1	เจตนาต้องเด่นชัด
1.2.	รูปแบบโดนใจ ผสมผสานสื่อหลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน
1.3.	เนื้อหาโดดเด่น มีการโพสต์เนื้อหาทางธรรมะ ที่สั้นๆ
2.	ตระหนักรู้ถึงผล ที่ตามมา
3.	คณะสงฆ์และหน่วยงานที่มีส่วนร่วม
3.1	จัดอบรมเสริมความรู้เพิ่มเติมในด้านการใช้สื่อและเทคนิคการเผยแพร่สมัยใหม่
3.2	จัดกิจกรรมส่งเสริมการเผยแพร่เชิงรุกไปยังชุมชน
3.3	จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการผลิตสื่อในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
4.	การประชาสัมพันธ์ ที่เป็นไปเพื่ออำนวยการประโยชน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา หรือการตั้งกลุ่มในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5.	การประเมินและวัดผล การจัดการกับอุปสรรคต่าง ๆ

(1) การนำเสนอเนื้อหาของสื่อ ซึ่งการที่จะผลิตสื่อเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องคำนึงถึงหลักการผลิตสื่อเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้ คือ

(1.1) เจตนาต้องเด่นชัด การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ต้องมีเจตนาของการส่งสาร ข้อมูลที่เป็นเรื่องจริงไม่บิดเบือน ไม่แต่งแต้มใส่สี เรื่องที่เสนอนั้นต้องเหมาะสมกับกาลเวลา แต่ในบางครั้งบางสถานการณ์ผู้ส่งสารอาจต้องพิจารณาด้วยปัญญาว่า บางเรื่องอาจไม่เหมาะสมกับเวลา อาจจะไม่เป็นที่ชอบใจของคนบางกลุ่มบางคน แต่เมื่อเสนอเรื่องนั้นไปแล้วเกิดประโยชน์ต่อมหาชน จนถึงเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสื่อสาร และมีความหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่แน่นอนชัดเจน

(1.2) รูปแบบโดนใจ รูปแบบของการสื่อสารเป็นการผสมผสานสื่อหลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ได้ในวงกว้าง ช่วยให้เข้าถึงกลุ่มคนได้อย่างไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดวัย สิ่งสำคัญ คือ การสานต่อให้ผู้คนได้นำข้อธรรมที่ได้ศึกษาจากสื่อทั้งหลายนั้น ไปปฏิบัติใช้ให้เกิดผลจริงให้ชีวิตประจำวันแบบไม่จำกัดเวลาและสถานที่

(1.3) เนื้อหาโดดเด่น มีการโพสต์เนื้อหาทางธรรมะ ที่สั้นๆ แต่อธิบายความหมายได้อย่างชัดเจน ไม่ควรจะมากเกินไปเพราะทำให้ไม่น่าสนใจ และน่าเบื่อ เพราะในหน้าแรกของแต่ละคนมีข้อมูลที่น่าเสนอที่มาก ส่วนการโพสต์ควรมีรูปภาพประกอบทำให้น่าสนใจ รูปอาจจะไม่เกี่ยวกับเนื้อหา แต่เป็นรูปที่อาจดูผ่านๆ แล้วทำให้สะดุดตา ดึงผู้ที่ดูผ่านๆ แล้วเกิดสนใจที่จะอ่านเนื้อหา และมีใจความของข้อความสั้นๆ อยู่ในรูปด้วย ถ้าหากจำเป็นต้องใส่เนื้อหาที่ยาว ก็ควรใส่ข้างล่างภาพ ส่วนทางด้านข้อความไม่ควรจะเป็นการสอนที่มีเนื้อหาหนักเกินไป แต่ควรจะเป็นเนื้อหาธรรมะ ที่อ่านแล้วเพลินไปกับเรื่องที่น่าสนใจ พออ่านแล้วอยากติดตามเรื่องใหม่ ๆ ที่จะนำเสนอ เนื้อหาการโพสต์เป็นธรรมะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเหตุการณ์ ข้อความธรรมะที่โดนใจ หัวข้อธรรมะที่นำมาเสนอ อาจจะไม่ต้องเป็นหัวข้อที่ใหม่เสมอ แต่เปลี่ยนมุมมองในการนำเสนอ เพื่ออธิบาย หัวข้อธรรมะนั้นไปเรื่อย ๆ ไม่จำเป็นต้องจบในโพสต์เดียว

ดังนั้น ถ้ามองย้อนกลับไปในอดีตการบรรยายธรรม พระสงฆ์จะต้องนำใบลานไปเทศน์ด้วยจากนั้นก็เปลี่ยนแปลงเป็นหนังสือธรรมะ แต่วันนี้โดยเทคโนโลยีทางโทรศัพท์มือถือ ช่วยให้ธรรมะใกล้มือ ใกล้ตัว ใกล้ใจ หลักพุทธธรรมของศาสนาพุทธคือการมีค่าทุกเวลา โชคดีขณะนี้เรามีปราชญ์ทางศาสนาพุทธหลายคน สามารถนำมาประยุกต์ไปเผยแผ่ จะเป็นเครื่องมือสืบสานพุทธศาสนาไปยังรุ่นลูกหลานต่อไป

(2) ควรมีความตระหนักรู้ถึงผล ที่ตามมาทำให้เสี่ยงต่อการกระทำผิด กฎหมาย/ผิดศีลธรรม ทั้งที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือโดยเจตนาก็ตาม

(3) คณะสงฆ์และหน่วยงานที่มีส่วนร่วม

(3.1) จัดอบรมเสริมความรู้เพิ่มเติมในด้านการใช้สื่อและเทคนิคการ เผยแผ่สมัยใหม่

(3.2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเผยแผ่เชิงรุกไปยังชุมชน

(3.3) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการผลิตสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

(3.4) จัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมพระนักเผยแผ่สมัยใหม่จัดทำงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของศาสนศึกษา เป็นต้น

(4) การประชาสัมพันธ์ ที่เป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกในการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาหรือการตั้งกลุ่มในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(5) การประเมินและวัดผล การจัดการกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น กับเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ทั้งสถานที่ อุปกรณ์และปัจจัยทางกายภาพอื่น ๆ เมื่อพระพุทธ ศาสนาเผยแผ่ในสื่อสังคมออนไลน์ หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม เช่น การเทศน์ การบรรยายธรรม เป็นต้น

ดังนั้น การส่งเสริมให้พระสงฆ์มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันอย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงเป็นเครื่องมือสำคัญใน การพัฒนาพระสงฆ์ สังคมและประเทศชาติด้วย ในส่วนของประชาคมชาวพุทธ ควรส่งเสริม ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก โดยใช้ระบบออนไลน์เป็นช่องทางในการ สร้างองค์ความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว ต้อง เป็นไปอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ให้ถูกต้องที่มีแนวคิดในเรื่องประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติและศึกษา จึงกล่าวได้ว่า การสร้างองค์ ความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงเป็นการสร้างทีมงานที่มีทักษะด้าน การใช้ระบบ พระมหาไพรวัลย์ วรวณโณ , (สัมภาษณ์ 19 พฤษภาคม 2564). การสร้างทีม ผลิตองค์ความรู้ทั้งในส่วนของการเนื้อหารายละเอียดและงบประมาณเพื่อการดำเนินการในการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาในแบบเดิม เช่น แบบนักเทศน์ แบบบรรยาย ยังมีความจำเป็นอยู่ แต่ถ้ าระบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์มีรูปแบบอื่นที่มีช่องทางในการสื่อสารได้มากขึ้น กว้างขึ้นและเข้าถึงกลุ่มคนได้มากยิ่งขึ้นก็ควรที่จะต้องศึกษาและใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้น ยุคสมัยใหม่ ของการเปลี่ยนผ่านมีการลดต้นทุน ทั้งแรงคน แรงงาน และงบประมาณ ทำงานน้อยแต่ได้มาก

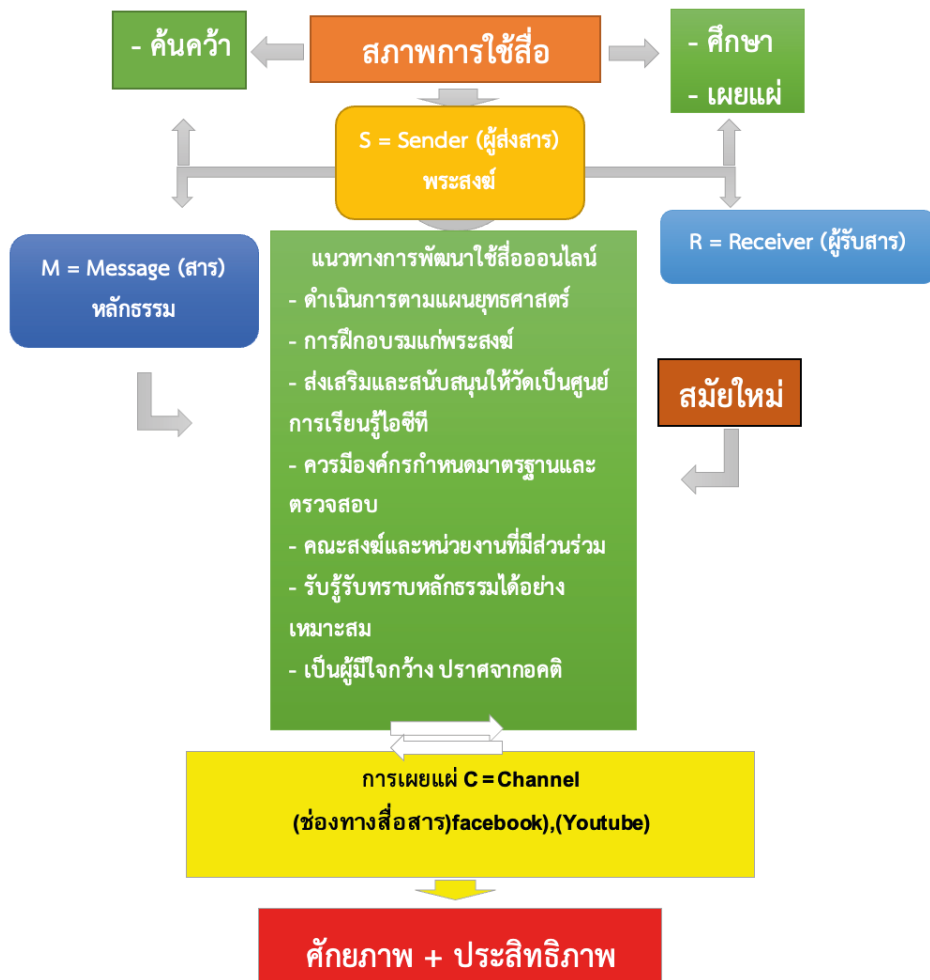
ทำงานคนน้อยแต่ประสิทธิภาพในเชิงระบบมาก นับเป็นแนวทางของการจัดการในยุคใหม่ด้วย
อภิปรายผล

ผลจากวิจัย แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน สภาพปัญหาของพระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคมนั้น ส่วนใหญ่พระสงฆ์มี การศึกษาน้อย ไม่เข้าใจในหลักพุทธธรรมอย่างลึกซึ้งและไม่เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน ทำให้ความ สัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับญาติโยมเป็นเพียงเรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเสียเป็นส่วนใหญ่ การเผยแผ่ในสื่อสังคมออนไลน์หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โดยไม่ยึด ติดกับรูปแบบเดิม เช่น การเทศน์ การบรรยายธรรม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทัศนีย์ เจนวิถีสุข, 2554: 124) ได้กล่าวไว้งานวิจัยว่า พระพุทธศาสนาที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตจิตใจของคนไทยทุกด้าน เข้าถึงจิตใจของประชาชนอย่าง แท้จริง พระพุทธศาสนาให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ชีวิตคนไทยและสังคมไทย เปรียบประดุจประทีป ส่องทางพระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำวิญญูณได้อบรมบ่มนิสัยให้มีการศึกษาพัฒนาจิตใจในการ ดำเนินชีวิตที่ดีงามมีวัดเป็นจุดศูนย์กลางโดยมีพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่หลักคำสอนวิธีการดำเนิน ชีวิตโดยอาศัยหลักพุทธธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นสื่อกลางเป็นแนวทางในการ ยึดเหนี่ยวจิตใจเชื่อมโยงประสานความสามัคคีและความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับ (พระอนันต์ อภินนโท, 2562: 81) การสื่อสังคมออนไลน์และหลักธรรมที่เป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับผู้ส่งสารในการสื่อสารกับบุคคลอื่น จะมีความสำคัญแล้ว ในส่วนของเนื้อหาสาระ ที่ นอกจากจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารแล้ว สิ่งที่ผู้ส่งสารพึงใส่ใจเป็น พิเศษเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่จะทำการสื่อ ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติจากเกณฑ์ในพระพุทธศาสนา ที่ คำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริงเป็นสำคัญ แต่เป็นการคำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริงที่ผู้รับสารแต่ละ บุคคลจะได้รับร่วมกัน กล่าวคือ เป็นการสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์หลักคือมุ่งไปที่ประโยชน์ของ ส่วนรวมที่บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมจะได้รับร่วมกับ ซึ่งสอดคล้องกับ (พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร, 2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทด้านการบริหารของพระพุทธเจ้าความว่า ในโลก ปัจจุบันซึ่งเป็นโลกของการสื่อสารแบบออนไลน์ การบริหารในครอบครัวหรือในองค์กรต่าง ๆ จึงสามารถทำได้หลายวิธีมีจำเป็นจะต้องเข้าไปสำนักงานก็สามารถบริหารสั่งการได้ สรุปได้ว่า การ สื่อออนไลน์ในยุค ปัจจุบันนั้น มีการจัดทำโดยการทำเป็นแบบลักษณะโครงการเพื่อบูรณาการ สื่อและกิจกรรมที่มีนวัตกรรมในรูปแบบที่ประยุกต์จากของเดิมที่มีอยู่ และในรูปแบบใหม่ที่อาจ จะยังไม่เคยนำมาใช้ในประเทศไทย เพื่อสร้างความสนใจในการโน้มน้าวให้มีการศึกษาหลักการ วิเคราะห์ คิดนอกกรอบและคิดเป็นบวก ทั้งในรูปแบบ on air และ on ground และส่งเสริมให้

พระสงฆ์มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันอย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพระสงฆ์ สังคมและประเทศชาติด้วยไ จึงกล่าวได้ว่า การสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงเป็นการสร้างทีมงานที่มีทักษะด้านการใช้ระบบทั้งในส่วนของเนื้อหารายละเอียดและงบประมาณเพื่อการดำเนินการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีช่องทางในการสื่อสารได้มากขึ้น กว้างขึ้นและเข้าถึงกลุ่มคนได้ง่ายก็ควรที่จะต้องศึกษาและใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้น

องค์ความรู้จากงานวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน” S M C R ทำให้ได้องค์ความรู้จากการวิจัย การสื่อสารถือว่ามีความสำคัญการสื่อสารที่เป็นปัจจัยหลักจึงทำให้มีการสื่อสารมีความสำคัญต่อกระบวนการส่งข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งมีผลทำให้เข้าใจและมีความรู้สึกร่วมกันในกระบวนการสื่อสารการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์จำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่ดีหมายถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ดังนี้ คือ

แผนผัง : แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุป

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมยุคใหม่ที่มีอิสระเสรีในการรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จึงต้องศึกษาสภาพสังคม

ปัจจุบัน เพื่อนำพัฒนาหลักการ วิธีการศึกษา และ ปรับปรุงรูปแบบและทักษะการใช้เทคโนโลยี ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตัวผู้สื่อสารธรรมจำเป็นต้องเป็นผู้รู้ดี มีความชำนาญในการเผยแผ่และรูปแบบต้องมีความเชื่อมโยง ตามกระบวนการสื่อสาร คือ รูปแบบต้องมีเจตนาการสื่อสารหลักธรรม ต้องเด่นชัด รูปแบบต้องโดนใจ ตลอดจนถึง รูปแบบต้องโดดเด่น และ รูปแบบการสื่อสารพุทธธรรมต้องมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับองค์ประกอบของ กระบวนการสื่อสาร เพราะรูปแบบจะสมบูรณ์หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และ ผู้รับสาร เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์มีศักยภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำเอาหลักการทางพุทธธรรมที่จะได้นำไปใช้ในการสร้างสรรค์ และนำไปปรับปรุงและพัฒนาและ ประยุกต์ใช้ได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- ทัศนีย์ เจนวนิธิสุข. (2554). การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคม. **วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตร์ดุสิตบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัญกร กิริติเสถียร. (2550). ศึกษาการใช้วาจาสร้างสรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นางสาวพัชรินทร์ อินมาส. (2559). การศึกษาสภาพการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาของ นักเรียนจังหวัดนครราชสีมา. **รายงานวิจัย**. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- พระมหาธำนิษฐ์ อาทิตวโร, (2546). บทบาทด้านการบริหารของพระพุทธเจ้า. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุสิตบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2564). **โควิทกถา รวมเทศนาในสถานการณ์โควิด**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน. (25 กรกฎาคม 2562). **พัฒนาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากมุขปาฐะถึงโลกไซเบอร์. พระพุทธศาสนา อารามหนึ่งบนโลกไซเบอร์. DMC Online วัดธรรมกาย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :www.dmc.tv/forum/index.php?showtopic=24789

- พระอนันต์ อภินนโท (ผากา) . (2562). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ตามหลักพุทธวิธี. **สารนิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วราพร ดำจับ. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. **วารสารศิลปศาสตร์มหาลัยแม่โจ้**. 7(2).143
- วศิน อินทสระ. (2558). **การเผยแผ่ศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ บุญปู. (2506). **พระสงฆ์กับการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2545
- แสง จันทร์งาม. (2535). **พุทธศาสนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: บรรณาคาร.
- อุทัย ดุลเกษม และคณะ. (2550). **ระบบการศึกษากับชุมชน4: กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุบล วุฒิพรโสภณ. (2561). พระสงฆ์กับการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีในยุค4.0. **วารสารนวัตกรรมการศึกษาและวิจัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 1(2): 131
- แอนโทนี จี. วิลเฮม (เอกพงษ์ ตั้งศรีสงวน แปล). (2549). **ประชากรชาติยุคดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- พระครูปลัดสุวัฒนวิจิตรคุณ (วีรพล วีรญาโณ). (2 เมษายน 2564) . **สัมภาษณ์**.
- พระครูปลัดปัญญาวรรณ, ศ.ดร.. พระมหานันท สุนติภทฺโท. พระมหาอดิศักดิ์ อภิปัญญา. พระครูปลัดบัณฑิต อินทเมธี, ผศ.มานิตย์ อรรคชาติ, ผศ.ดร.อนุจิตร ชินสาร, ดร.กรรณิการ์ ขาวเงิน, ดร.สิขเรศ ศิราภานต์, พันโท สุธี สุขสากล, (9 กุมภาพันธ์ 2565). **สนทนากลุ่ม**.
- พระมหาไพโรวัลย์ วรณโณ, (19 พฤษภาคม 2564). **สัมภาษณ์**.
- พระราชธรรมนิเทศ (หลวงพ่อย่อม กลยาโณ). (5 กุมภาพันธ์ 2565). **เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี. สัมภาษณ์**.
- พระเมธีวชิโรดม (ว. วชิรเมธี). (1 เมษายน 2564). **ผู้อำนวยการสถาบันวิมุตตยาลัย. สัมภาษณ์**
- พันโท สุธี สุขสากล. (9 กุมภาพันธ์ 2565). **สัมภาษณ์**.